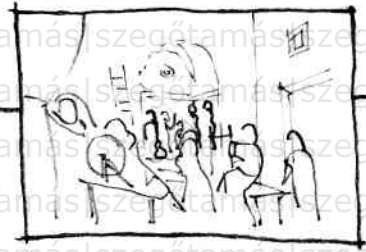

1. EA.

2007.02.12. Bevetés

esztetika = eredetileg „az, ami”

székválás → igaz, szép, jó

Diego Velázquez: Szörönök / Arachne története, ~1659

az impressionizmus előfutárának tekintette

Leonardo: a festőket felel a költészetrel

a 17. század művészet anyagtalan volt

kis műveletek (artes minores): szövés, ... →
mechanikus leképzés

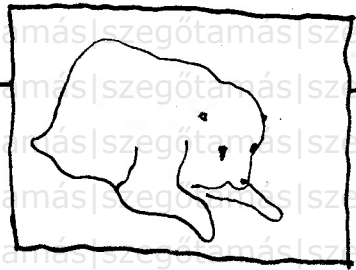
designo → terv

concerto → koncepció

Ovidius: Metamorphoses → Arachne története

Ősőr

Lascaux }
Altamira } barlangrajzok

~ Kr.e. 10 000

3 ábrázolási csoport: ~94% földi állatok
~3% repülő állatok
~3% felsőn alatti állatok

ezek fogalmi meghatározások is voltak (fent, ...)

szinkretizmus → pt: kigyó-villan (narahó indiánok)

Montepan

Tuc d'Audoubert } aggyagból készült plasztikák
(medve*, ragadozó**, bölények***)

* aggyagból készült test + medvekoponya + medvebőr →
→ természetes makett (jenkői koponya)

** falnak állítva, kinn elbonatkoztatva

dombormű, kicsinyítő

keves fogalom → a medve nagy érzelmi töltettel bír
(lakhatás, éhség, tüdős, győzelem) → így „beszéltek”
róla → tehát utólag volt a tánc, a tanulás
folyamata maga, csoportpozíció

keisőbb a tánc megelőzi a cselekményt, a
makett is absztrahálódik

Dolui Vestonice (nőrobbok), Merini „maderak”
szinkretikus összefüggés - lélek
létezés-hatás
konális-élet
elszáll a lélek

2007.02.19.

Egyiptom

Hórusz és Szekh
fűrés / kópulés közben

△ Előzmény: Japán kutatás (Günther N.)

→ Mircea Eliade: a káoszról kosmosz létrehozása a nevet és feladata.

Japánban más az anyaghoz viszonyulás (szentélyek)

shime = kötés (első rögzítési mód)

megfigyelések:

káosz → föld-ég / ember-isten → reparálódás

nádkéve ⇒ a felgyes ég ura (névadtörés)

↓ LIQARE = kötegre kötni

↓ UCTOR = aki a köteget vmi

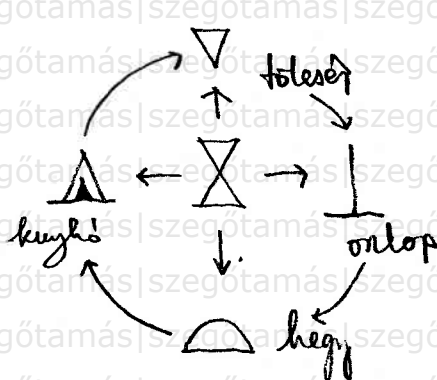
↓ RELICIO = újrakötés

műveltség kötés → Okstakentum

Japánban megmaradt a fogalom tárgyasulása →

ünnepkehei* kötődik a beavatkozás (szék-kötés, égetés, ...)

*ember alkotta káosz

imago mundi:

tehát a konkrét formából indulnak ki, nem a "csillagokból" → kizzel gondolkodik asszir palmettás fa

Egyiptom templomepítészete: a mennyezet az eget szimbolizálja,
az oszlopok a teremtet isteneket
jelrendszere: Dzsed-oszlop: írásjelekben is
1: területfogaló jel, isten megjelenik
(a japán írásjelekben is megjelenik
a kére szimbóluma: Σ \otimes ...)

ideogramok: prototipikus képi ábrázolások
pl: 1;

fonogramok: a megfelelő hangalakok jelei
determinatívumok: a fő fogalmak jelei
(többet a túlsúly redukciója)

Az egyiptomi képalakítás:

- legragott felületek törvénye
- felületet leborító képszalagok

Nagada kultúra (neolitikum)

neolitikus kerámiák + festések, vonszobrok, paletták

△ 1.-8. dinasztia

keselyű, meropotamia formák, bika, frontális szobor
art ábrázolták, amit tudni kell a világról

3. dinasztától piramisok építése (~ fényháromszög →
→ a felemelkedés helye = peremesz ⇒ magyar: peremes)
áldozati oltalék, miniatűr kompozíció

szemek és funkciónak szánt alkotások (magán nemeltek
szobrai)
imkaszobrok

3. EA.

2007.02.26. Δ 9.-16. dinasztia

a piramisok halotti templomná valnak
kockasobrok elterjedése
sárokból gyakran nalgasobrokat helyeznek (usebti)
kamaki templomkerület (Amun-Ré templom)
→ a sok feliratnak nincs esztétikai szerepe (hasznosság)

Δ 17.-20. dinasztia

II. Amenhotep fáraó → Amarna-kor (Kr.e. 1353-1336)

Tutankhamon (Kr.e. 1332-1322): megtalált sí

Ramszesz fáraók: új virágzás, háborús képek

hideg zombác eljárás (Tutankhamon halotti maszkja is ilyen)

kent és lakóház ábrázolás →

→ sárokból jelölték az egymás mögötti helyiségeket
bútorok

Δ keleti kor

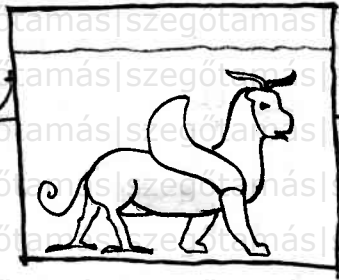
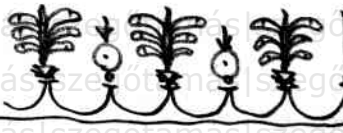
római - helleniztikus hatások → gipsz halotti maszk

Kleopátra → római ábrázolások is vegyülnek

Δ főbb jellemzők:

- a képzőművészet hasznossági célt szolgált
- alapelem a vonal → sík → tér (szobrok faragásmódja, paleákból készített bútorok)
- kétféle dombornál: relief en creux (rajzosabb), relief en bas
- legnagyobb felületek törvénye → analitikus megfigyelésből
- eltérő méretű ábrázolások, az idő filukockakénti megjelölése
- az alkotások az épülettel külön életet élnek
- a teret kiterjedési irányokra kontra értelmezték (T)

Meropotámia

- ✦ A leghorábbi leletektől kezdve folyamatosan található leletek → nincs szakadás.
Tertelenség → a szobrok, domborművek az épület részei (orthostat)
kerámia és bronz megjelenése → antropomorf edények
női alabástronalakok → idollok
- Uruk városa: nádhóterek ábrázolása, nádházak
- ✦ - ősumér kor: városállamok (akkádoktól ekírás → meropotámiai "latin" nyelv)
sematikus imádkozó szobrok → négy szemek
Tu-abi királyné sírja
bikafejű hánta
- ✦ - akkádok: stélék (hírtökjelés), pecsétgyomrok, ekírás
- újsumér kor: zikkuratok építése
bronzszögek (szótörzsenek)
- babilónia: Hammurapi mntéleje, oroszlaishobrok
- hettiták: Hattusa városa, kapudróz állatok
- közép-babilónia (kassziták): kudurrük mntélek helyett négy oszlop tartja a világot
Ugarit: hűria parthideke ü
- ✦ - asszírok: homogén "stílus" Ugarit: hűria parthideke ü
hadjáratok lepei
Nimre, mázas kerámia
- újbabilónia: Szent Út (a föld alatt is → a szellem negyarádján)
- perzsák: széles öveggel bevont mázas kerámia
görög no-brászok → kissé plasztikusabb domborművek

4. EA.

2007. 03. 05.

Prehellén művészet

↳ Nykládikus művészet:

neolitikus kultúra a Kréta-szigetvilágon

fehér márványból készült idolk, majd szobrok →

→ hárfán játszó ültő alak (feltehetően maskokban)

↳ Krétai művészet:

palotakultúra → Daidalosz és Ikarosz → „labirintus”

Sir Arthur Evans 1900-ban tárta fel Knossoszt.

lineáris B írás → mai megjejtették, de csak gazdasági irások

bika-kulbusz → labrüssz (kétlábú bódor) → labirintus

~ Kr. e. 1500: Egyiptomba is eljutottak a krétaiak →

→ egyiptomi falfestményeken is megjelenik a bikaszarv

üstennő szobrok, „La Parisienne” (a párizsi hölgy) festmény

legnagyobb felületek törvénye, de kötetlen komponálás

delfines freskó

Santorini: rige: a krétai időben aktív vulkán →

kitört és elszűnyedt nagy része → Atlantis legenda

megtalálták a krétai kereskedőtelepet

freskók nilasi utazásról, stilizált kerámiák

↳ Mükénéi művészet:

Oroszlános kapu → eget tartó oszlop két oroszlánnal

Triliton monumentális építészeti

utcrész kincsesháza

Ugamenon maszk: aranyból készült halotti maszk → rosz

szellemek beránsa a testbe

Görög művészet

Elsősorban nem a rituális jelentés a fontos, hanem a népesség.

Itt nép, a jó és az igaz egyet jelentett, a nép isteni eredetű → erre törekedtek. Megpróbálták „visszaemlékezni a tökéletessé, ezért állandóan kísérleteztek (geometria is kellett hozzá) → az eszmény láthatóvá válik.

Techne → tudás + mód!

Symposium (összejövetelek) → egy témán vitáznak
„Mindannyian görögök vagyunk.”

Archaikus művészet:

egyiptizáló szobrok, de van hatuk is ~100 év alatt
nagy fejlődés →

→ megjelenik a kontraszt (nedlis izomzata'brázolás)
viaszvesztéssel eljárással készült bronz szobrok már a Kr.e. VI. századtól → jobb mozdulata'brázolás lehetősége a szobrok helye egyre inkább a timpanon felülete és a frízár (eleinte egyre növekvő figuralis, majd kompozíció)

Olympia - Zeus templom két timpanonja (Oionomaos és a Kentaurok és Lapiták harcának története)

Delfhoi kocsihajtó bronzszobra (a lovak eltűntek)

Zsarnokölők szobra (Skritios műve)

diszkoszvető szobra (Mürois műve) → a római márvány-másolatokon megjelennek a stabilitást adó fatörzsek
mozdulatok összemossa → teljesség (az eredeti bronz)

5. EA.
2007.03.12.

Klasszikus - hellenisztikus művészet:

Praxitelesz: Hermész szobra } kisse légy
gyikoló Apolló szobra } formák
klasszikus kontraszt

Lisippos: Nagy Sándor művére, erőteljesebb nőbbrök

Leochares: Belvedere Apolló (már majdnem hellenisztikus)

Winckelmann - ismereti szerint - ezt tartotta az igazi klasszikusnak

Phagesandros - Polydoros - Athanadoros: Laokoön

hifejtett - látható kompozíció
mesterkelt heroizmus, enerváltság →

→ ettől érdektelen

Skvitalas: Periklész portréja → idealizált

nőalakok: már az archaikus időben megjelenik a hegyesedés → kore

a szobrok az alak és drapéria egysége:

Pamotradhe Nike, Milói Vénusz / Meloni Aphrodité

dombormű: határozott plasticitás és alapsík ritmikus kompozíció, konjunktivitás addíció helyett

Pipnos - ak kínos házának frize: inkább még archaikus

Akropolisz: Parthenon frize (London): igazi klasszikus alkotás → idealizált felvonulás, sziltem megjelennek (már nem lapitáként)

Nike Apteros: Nike megoldja saruját

6. EA.

2007.03.19.

Etruszk-római művészet

☐ Etruszk művészet:

Kevés adat, főleg csak a necropolisokról tudnak.

Szarkofágok: (inkább csak urna méretűek)

lakoma-póz, oldalon mitológia

~ archaikus görög művészet

fekek és vörös terrakotta szobrok

portrészerű szobrok → az urnákon a kelleknél
nagyobb a fej (ez volt a lelyeges)

sírkaucák kifestése (Tarquinia): - szimbolikus ajtó
(Egyiptom)

- lahodalom

- asatjelenet

☐ Római művészet:

A császárokra már egyértelműen a belső térnek dominálnak, és valamilyen testszerű alakot

felvette. Orszlop helyett faltest, kereszttegyelyes

szervezés. Kissé kulisszaszerű főhomlokzat, a többi rész kidolgozatlan (Panthéon).

Több az optikai, mint a plasztikai elem → távolnézetből egységes látvány elérése (görögöknél a kettő egyforma arányban).

Diadélív: architektonika + szobrok együttese.

Szobrok:

• "Capitoliumi Brutus" bronzszobra → portrészemlő

Marcus Aurelius bronz lovasszobra → reprezentatív

Augustus szobra (Prima Porta) → Apollodorosz készítette
~ erőteljes görög hatás

Ősei szobrait rövid classicus polgai → a portré az ősök
szobrai miatt lett fontos

Szónok szobra → görög szobrász készítette, ruhátlan
ideális test, de jellegzetes fej

A 3. századtól expresszív jelleg mutathatók a szobrokon,
máras tenakotta szobrok is.

Portrészobrok: legjellegzetesebb az idealizált és
kevésbé idealizált (Vespasianus) császárportrék.

Domborművek:

Pax → utal a Parthenon frizéjére, de inkább optikai

Titus diadalív frizéje → Jeruzsálem kifosztása
hatás!
sok apró részlet, kevésbé
intenzív elemek

diadaloszlopok: itt is festői hatás érvényesül

A 3. századtól megszűnik az alapsík → a teljes
felületet kitöltik a "hömpölygő" alakok - elemek.

Erőteljesen hat a középkori művészetre.

Freskó:

nagy hellenisztikus hatás → Pompeii

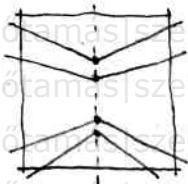
perceptuális ekvivalencia elve helyesedik

előtérbe → azt festik, ami látszik

a térbeliség viszonyait igyekeznek bemutatni

mimiasztrók → realizmus

római perspektíva:

még nem ismerték a hálós rendszert
(nem a távolsággal, hanem a látókép
méretével változik a figurák nagysága)

Mozaik:

főként padlómozaik (bucolikus jelenetek, gladiátorok,
növények - állatok, ...)

Falképfestés:

1. falfelület kitöltése

2. realiztikus falathörés → illúzió

3. síkdekoráció inkább

4. a hellenisztikus festés alapjait használják

T.ÉA.
2007.03.16. Ókeresztély és bizánci művészet

Részben párhuzam figyelhető meg a bizánci és a kora középkor-romanika között → mindkettő az ókeresztély művészetből építkezik.

* Ókeresztély művészet:

Katakombák festményei: Max Dvoržák művészettörténelisé szerint nem ügyelenségéről van szó, mert nem is a valóságot akarták ábrázolni → transzcendencia.

Előkép mégis az antik művészet, tehát van átvétel (pl: bartholoméus hosszúhajú templom, stt...) → testszerűség és testelenség (de csak mint szükséges rossz) → folyamatosan megszabadul tőlük.

Priscilla katakomba, San Pietro e Marcellino katakomba, Via Latina katakomba (Földanya freskója!), ...

"Isten a legfinomabb fény" → homogénizálódó művészeti tér.

Nem egyszeri ábrázolás, hanem az eszmeiség megtestesítése. Az anyag a fény sűrűsödése ~ moraik /, pixelek".

Bizáncban is megjelenik az élayagtalantás → belül aranyozás, kívül sávos falazat. *Stektomikusság* → homály és sík.

Domborművek: teljes felület beborító alakok szarhozfagokon.
Könyvek: Rabula evangeliáriuma Szíriából.

* Bizánci művészet:

Galla Placidia:

Szent Péter rostállyal (testszerű, árnyékolt)

Jó Pásztor (atletikus alkat, kompozíció, szematizálás)
A dongákat mustaszernű égboltminta fedi.

San Vitale:

Az aranyfelület a napfény hatására izzani fog.

Justinianus császár képe: egyedül az arc realizatikus

Theodora császárné képe: testszerűtlen alakok

San Apollinare in classe:

Arianus barilika volt, csak a szentélyképek maradtak meg.
Additív elemek, felületkitöltés.

Maximianus püspök elefantsont trónszéke → kifelé légtö
ülőfelület → előkelő tartás biztosítása.

Plagia Poplia:

Közép-bizánci stílus mozaikjai maradtak fenn.

Megjelenik már Szt. József is → új képtípusok.

12. század: még szematikus → 13. század: már három-
negyed-profilos képek is, de ua. a szerkesztése →
nem szükséges a megfigyelés!

Torcello:

It draperia már szinte ornamentika.

Ufoló ihlet, Krisztus a keresztén (a szenvedő Krisztus a 13. századtól jelenik meg),...

San Clemente:

It szentélyben a legsematizálott bizánci ábrázolás.

It - 2. szinten Mithrasz szentély található.

San Marco:

14. századtól kiteljesedik a narratív ábrázolás.

8. EA.

2007. 01. 02.

Romanika művészetek

Néprándorlás művésze:

Elsősorban kézművészetekben jelentkezik → ötvösművészet
nagykeresztmetszű kincs: turulmadár embert ragad el
tarsolylemez: palmettás dísz ~ asszír → hat a romanikára
Északi misszió: ír, niking kódexek → iniciálék

Karoling művészet:

Megjelenik a településekben a westwerk.

Karoling-reneszánsz → könyvborítók, iniciálék
(aachen-i iskola)

- Godescalc evangéliumkönyv

- Ezzo püspök szótárkönyve

keveredik a realizálás és a stilizálás → minták követése

- Hropasz Károly bibliája: antik hagyományból táplálkozik,
de sikszzerűen ábrázol
(nyolcszögű baldachin)

elefántcsont faragványok: egyre expresszívebbek

Romanika művésze:

Lombard köfaragók → Sant' Ambrogio: kötött boltorási
rendszer → falfelület plasztikai tagolása pillérekkel.

Erős regionális eltérések (pl. Pisa ↔ Hildesheim)!

Bencés kongregáció: Cluny, Montecassino, Firsau.

+ Doubronnévek:

~ Kapufaragások: az aftó áthidalója leggyakrabban. Lyon
váltás a XI. századra → Biblia Pauperum → zarándokkapuk

D-Franciaország:

- Moissac, apátsági templom kapuja: elrajzolt expresszivitás,
(Jeremiás profeta)

erőteljesen é a kódexek
vonalszerűsége!

- Uzelay, apátsági templom kapuja: Nagyhét a témaja

- Paulieu, Szt. Andrá's templom: oszlopfő kőből római meg-
faragása (Menekülés Egyiptomba)

- Poitiers, Notre Dame-la-Grande: nem a kapu, hanem az
egész falfelület faragott

- Arles, Saint-Trophime kapuja: antikvitás (akantuszok kőből)
hatása, a plasztikai forma
betéte a falba → homogenitás
kerengő: a belső sarkokon figurák →
még nem körplasztika,
nagyban a fal részei

- Saint Gilles: nagyon hasonlít Arles-ra. Itt la'bazaton
kínai jellegű ábrák (valószínűleg kínai
selyem ábrái) rajzolt megfogalmazásban.

£ - Halia:

- Verona, San Zeno: lombard kapu → bronz ajtó

- Fidenza, székesegyház: önálló sodó prófétaszobrok

- Santiago de Compostela: erüstművesek kapuja
nyugati kapu (Mateo mester)

✦ Oltárszobrok:

Mária Salamon trónusán ül, ugyanakkor Mária Jézus trónusa is egyben.

Elefántcsont: kereszt.

✦ Földex:

10- kor könyvleplei → vonalszerűség

✦ Freskó:

- San Clemente: Pantokrator Krisztus → leghíresebb román freskó.
minus kompozíció, inkább felületkitöltés

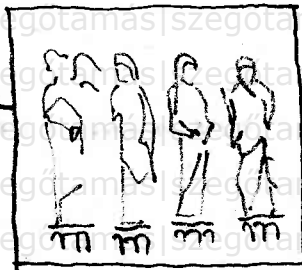
- San Angelo in Formis: 10- előtér ~ Giotto

- Berze-la-Villa: mandorlás Krisztus

Bayeux-i kárpit: a normannok angliai hódítását ábrázolja!

9. EA.
2007. 04. 16.

Gótika művészete

Északon tör utat, ~300 év.

Jellemző a racionalitás, a fény és a szerszeretiség →
a szobrok köpplasztikává válnak és egymás felé fordulnak.

Kapuplasztika:

Chartres } már ekkor megjelenik az önálló
Seulis } szoboralak oszlopok közé tere

Reims: nyugati homlokzat középső kapuja →
egymás felé forduló párbeszéd alakul ki az
alkotások között (dramaturgia)

Itz Ile-de-France katedrálisáiban kialakuló
kapuplasztika továbbhat. → Bamberg-i lovas

Plantagenets sírok: festettek. Naumburgi donátorok

Claus Sluter: dijoni szobrász → a táblaképfestészetre
fog hatni

Szt. György lovasszobor (1373): Kolosvári festmények készítek,
egyetlen korabeli bronz lovasszobor, európai színvonal!

Zsigmond-kori szoborleletek → Buda

Festészet:

Legfontosabb helyszín a üregablak → hatással van a tölti festészeti ágra.

Síkyszerű, koherens kompozíció.

14. századtól váltkozás: megjelenik Szt. József és szaktáncának a bizánci semával (nem szokásban ábrázolják Jézus születését).

Limbourg testvérek (Paul, Jean, Herman): az inter-nacionális gótika képviselői → De Berry Herceg Nagyon Gyönyörű Óráskönyve (dobozszerű belső terhek, tárlatos külsők).

Megjelent a portré műfaja: eleinte csak profil, majd $\frac{3}{4}$ profil portrék.

Önálló táblaképfestészet → Burgundia és Németalföld szárnyasoltáraiban teljesedik ki.

- Melchior Broederlam: térbeli törekvés, erős szimbolika (zártként = szeplőtlen fogantatás).

- Robert Campin: Mérode-triptichon (1425-26) → sok rejtett utalás, erős térhatás (perspektíva)

- Jan van Eyck: Gent-i szárnyasoltár (az olajfestés kifejlesztője) → négy kép, de egy térben (az új- és ő-testamentum szimbólumai: gótika, romanika).

Urmolfin házaspar → az angyali üdvözlés gesztusa.

Van der Paele kanonok Madonnaja → minden cm²
egyforma intimitású.

- Rogier van der Weyden: késő gótikus oltár.

- Hugo van der Goes: Portinari oltár.

(- Domenico Ghirlandajo: Michelangelo mesterének.)

- Hans Memling: "Torinói Passió", Utolsó Ítélet.

Szalmásoltár - kényszer / szoborsoportok:

- Veit Stoss: Annyali üdvözlés, Mária halála.

"horror vacui" = az ürességtől való félelem → zsúfoltság

- Nicolo dell'Arca: Sírjátétel

M. P. mester: Mária és Erzsébet találkozása, Golgota

10. EA.

2007.04.21.

A protoreneszansz Italiában (gótikus Itália):

Lásár feltámasztása:

- S. Ulpiano Nuovo, Ravenna → jelzés
- S. Angelo in Formis → kecskés érelem, narratíva is
- Capella votiva, Padova (Giotto) → az előbbi kompozíció átvétele, érzelmek

toszkán protoreneszansz szobrászat + Szt. Ferenc munkássága → Giotto műveinek alapja (megnö a fizikai világ fontossága)!

Giotto di Bondone: dobozszerű tér határolt alapsíkkal és plasztikus figurákkal. Mestere: Cimabue (italo-bizantin festmények).

- Assisi-ben bontakozott ki stílusa: Szt. Ferenc életéről szóló freskóciklus (mellettek láthatók "Iszák" mester töredékes festményei: Ézsau és Jákob megáldása → megjelenik az emberi érzés az arcokon; a történetet már kiegészíti a festmény előadás módja, önálló narratíva).
- Padova, Arena kápolna: Giotto legértettebb alkotásainak helye, sokáig az assisi képek dőlteknek gondolták. Fő freskó: a kápolna felajánlása (az elfordulón a napfény pont az összeérinthető kezeknél látszik). Mária-Jézus freskóciklus (valójában secco), alatta Teréz-Tibán (fekete-fehér technika).

Firenze, Santa Croce - Bardi kápolna
Szent Ferenc és Jézus képei

Trecento

• Giotto hatása → Firenze

Bernardo Addi: Szent István elítélése és vértanúsága

Taddeo Gaddi: Mária templomba menetele (kiteljesedett narratíva, túl bőbeszédű)

Agnolo Gaddi: A Kereszt diadala

Maso di Banco: Szent Hilvárszter pápa sárkánycsodája

Andrea da Firenze: spanyol kápolna freskói

• Siena: jobban él a gótkus hagyomány (főként a táblaképfestészetben)

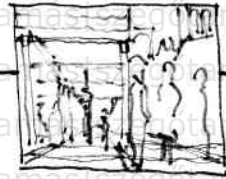
Simone Martini: Guidoriccio da Folignano képmása

Ambrogio Lorenzetti: A Jó Kormányzat allegóriája → világbrazeolás
A Rossz Kormányzat allegóriája

• Padova:

Giusto Menaboi: az emberiség történetének freskóciklusa
Júdás az asztal túlsó oldalára került,
egész Leonardo-ig így marad.

Quattrocento

✗ Brunelleschi → perspektiva, megjelenik az igazi mélység, hatalmas váltás.

✗ Masaccio: Az adógaras című freskó → nagyon mély tér, a figurák téri viszonylatban állnak. A glória "megtalálta" helyét. Leonardo-ig nem készültek hasonló drámaiságú freskók. A Szentháromság képe a nézőhöz igazított perspektívával készült → falfélke érzete.

A centrális perspektívával megnő a perceptuális ekvivalencia fontossága, háromdimenziós rendszerben jön létre (l.: építészet). Egészen az impresszionizmusig fennáll a látásmód. Az impresszionizmus után megjelenik a képtér (kubizmus, konstruktivizmus) és az expresszió, a perc. ekv. nem számít! A kép már nem ablak/tükör (neoplatonikus eszme).

(Sebastiano Serlio: kézirányú perspektíva kidolgozása.)

Capella Brancacci: Masaccio és Masolino (előbbi mestere) készített freskóciklust. Külzetés a Paradisomból, Az adógaras, Tabita feltámasztása C. képek itt találhatóak.

✗ Fra Angelico: Angyali üdvözlet, Levél a keresztől → konzervatívabb, nemetalföldi ízvilág, elegancia. Masaccio drámaiságát nem vette át.

✗ Benozzo Gozzoli: Három királyok vonulása → a világ ábrázolása is fontosabb volt (~300 nőrényfej).

✗ Filippo Lippi: Angyali üdvözlet (eredetileg szerzetes volt)

12. EA.

2007.05.07. ✗ Piero della Francesca: Krisztus ostromlása → nagyon sok spekulációnak ad táptalajt az előtérben lévő három alak. Szent Tereszt legendája freskóciklus az ereklye hányattatásáról (a festő negatív figuraként jelenik meg a képen) az arezzo-i San Francesco főszentélyben.

Battista Sforza és Federico Montefeltro portréja tájképpel a háttérben (ember és környezet).

✗ Andrea Mantegna: mantovai Palazzo Ducale jegyzetek terme → freskóciklus.

Tieta: ellenperspektívával készült!

Szent Krisztof testének elszállítására → feltehetőleg Janus Pannonius is látható rajta (Padova, Orerahi-kápolna).

✗ Paolo Uccello: A San Romano-i csata → virtuóz perspektíva.

✗ Domenico Ghirlandajo: Mária születése → idealizált firenzei élet (műhelyében tanult Michelangelo).

✗ Sandro Botticelli: részletező idealizmus.

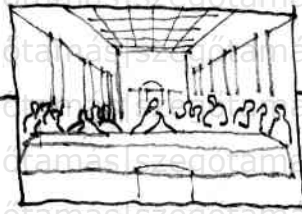
Venezia: megkésettég erős italo-bizantiai hatás
Virarini és Bellini festőcsoled [színesség]

Lázadás Mózes törvénye ellen (Sixtus-kápolna) → emberiség ↔ törvény. A Tavasz (La Primavera) → humanista ihletettségű mű, Vénusz-dbrázolás.
Nastagio degli Onesti lovag története → túlhunyánzó narratíva.
Vénusz születése.

13. EA.

2007.05.14.

Cinquecento

Leonardo da Vinci:

korán elkerül Perocchio műhelyébe → első augyalkép

Otolsó Vactorsa: újra megjelenik Masaccio drámaisága

Júdás megjelenése a legnyugodtabb

Mona Lisa: a portré háttérére a vízből éledő sejtelenes
faj (haj-ember) → az élet a vízből ered

Királyok imádása: befejezetlen mű, de így is látszik
a drámaiság-narratíva, más
vonalkézelés

Homo ad quadratum & homo ad circulum: elmenthet
ábrázolás, mint a kortársai

Anghiari csata: Firenze kerte fel → félbemaradt

Trivulzio-síremlékhez készült vázlat: nem maradt fenn
egy teljes szobor sem

I. Ferenc francia király lovagi torna hőseként:
egyetlen fennmaradt szobra (vázlat) →

→ a BSZM tulajdona

kicsararodott forma → több nézet is

Keresztelő Szent János: az életmű összegzése

Raffaello Santi

összegező művész, kiegyensúlyozott életmű

Urbino-ból indult, majd Firenzébe megy,
végül Rómába kerül Bramantéhoz

szépségre törekvő stílus → Madonna vázlatok:

Ansideri-Madonna, Madonna szegfűvel, ...

akadémiakurssa lett a művészete → pieraffaelita
tanítványa Giulio Romano → manierizmus mozgalom

Madonna della Sedis: legérdekesebb Madonna képe

sok portré nőkről, barátokról, pápákról és
udvari emberekről

a pápai stanza-k kifestését kapta megbízásul

Stanza della Segnatura freskóciklusa: a szellemi
szférák ábrázolása négy lunettán: minden Istentől van →

- Disputa (teológia)
- Parnaszus (költészet)
- Erő, Bölcsesség, Mértékletesség (jogtudomány)
- Athéni iskola (tudomány) → ~ Bramante

Stanza d'Eliodoro freskóciklusa: az ima creje →
San Pietro ja

- A bolsenai mise
- Szent Péter kiszabadítása
- Heliodórosz kiűzetése

- Attila és Nagy Szent László találkozása

Stanza dell'Incendio freskóciklusa → a vigyázó ima

- A Borgo egeése → megjelenik a feszültség, de az egyenlő
Loggetta díszítés: római grották alapján megvan

Michelangelo Buonarroti:

elsősorban szobrász-építész, de festészete is fontos a reneszánsz-barokk átmenetben

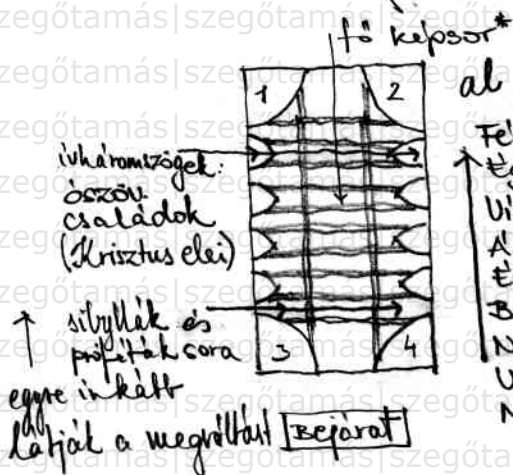
Ghirlandino mellett kezdte a pályát → Donatello nagy hatással volt rá, de fontos a hellenisztikus dombormű felületkitöltő hatása is

Pieta: felülvezetben tonds-forma
égi-földi szerelem

David: a küzdelem képsülöt ábrázolja, nem a győztes! → feszültség

II. Gyula pápa sírja - Mózes: "terbilitas"

Sixtus kápolna: a törvények előtti állapotot ábrázolják a freskók

al secco technika a szentélynél viszont a kegyelem általi állapotot (a törvényeket ábrázoló freskók korábbiak)

Fény és sötétség szetr.
Éges föld szetr.
Víz és száraz szetr.
Ádám teremtése
Éva teremtése
Bűnbeesés/Külözés
Noé áldozata
Vízözön
Noé részegsége (öntudatlanul lélek) szétválasztása

* az oltár felé egyre inkább ellőnik a világ (utolsó kép: fény és sötétség)

sarkokban: a zsidó nép négy csodálatos megmenekülése

- Judit és Holofernéz (3)
 - Dávid és Góliát (4)
 - Eszter és Akasvérus (2)
 - Erckégyó (1)
- } deheroizálás, sorsszerűség

Sagrestia Nuova (San Lorenzo): a Brunelleschi-féle
 architektúrához próbál közelíteni → kissé régies lett
 3 részre kompozíció (2 sír + oltár → utóbbi nem lett kész),
 de a részek önmagukban is háromszög alakúak (nézet)
 lecsúszó szoboralakok → valóban testhelyzet
 robotus alakok sima felületekkel

Utolsó ítélet: barokk dinamika ~ Piazza Campidoglio
 axialitása (M. első sorban szobrász volt)

Saul

Szt. Péter

Saul megtérése / Szt. Péter keresztre feszítése: keleti művek

a tengelyek a képsíkra se nem merőlegesek, se nem
 párhuzamosak → kétirányú perspektíva
 különbségek Caravaggio hasonló tematikájú barokk képeivel
 szemben: nagy tér, sok szereplő, nem rézlemez, a keret a
 világ(osság), rajzos

Wölfflin ellentétpárjai:

1. világos - homályos
2. rajzos - festői
3. sokság - egység
4. síkság - mélység
5. √ - √

14. EA.

2007. 05. 21.

Barokk művészet

o Michelangelo Merisi (Caravaggio):

csak művészetben, és nem emberi minőségében fogadott el a művészettörténet

fiatalon Rómába került, akkoriban a luminizmus irányzata hatott

Művei:

- Gyümölcskosarat tartó fiú: fiatalság-elmúlás, pedofília

- Lanton játszós fiú

- Főzedelmes Eros: kihívó testiség

- Bacchus / Beteg Bacchus: ekkoriban megjelenik a csendélet, tájkép, zsánorkép (szndllő műfajként)

- Hamiskártyások

- Pihenés Egyiptomba menekülés közben: a törtéket színezése

- Mária Magdolna

- Judit és Holofernesz

- Szent Máté elhivatása

- Szent Máté az angyallal

- Szent Máté vértanúsága

- cbz emmausi vacsora

- Saul megtérése

- Szt. Péter keresztre feszítése

- Sirbatétel

o Loretoi Szűzanya

hétköznap
képek

drámai
bibliai
képek

korabeli római háttér

© Annibale Caracci:

a Caravaggio-féle realizmus mellett futó másik irány képviselője (klasszikus kiegyensúlyozottság)

Famese palota galériája

© Guido Reni

© Guernico

© Fra Andrea Pozzo:

illuzionisztikus mennyezetképek

Sant' Ignazio templom mennyezete

© Diego Rodriguez de Silva y Velazquez:

caravaggiest stílus folytatója, spanyol udvari művész
mely jellemző ábrázolás

művei:

- Sevillai vizetűs

- X. Ince pápa

- IV. Fülöp

- Breda átadása

- Szőrnők

- Udvarhölgyek

© Claude Lorrain: a fény festője

© Georges de la Tour: spec. fények (gyertya), zsánerképek

© Nicolas Poussin: a francia klasszicizáló akadémizmus etalonja

- Rebekka és Eleázár a kútnál

- Négy évszak (bibliai jelenetekkel készült tájképek)

15. EA.

2007.06.04. Németalföld - Németország - Anglia:

Spanyolországban a híres festők Caravaggio, míg a kevésbé jelentősök Caracci irányát képviselték, Franciaország inkább csak Caracci irányát vette tovább (akadémizmus). A kettősség Németalföldön is megvolt: a polgári és református (Rembrandt) - az arisztokráta és katolikus (Rubens).

© Fray Hal: sok portrét készített, a kompromisszumokra kész sikeres festők mintája. Híres és realiztikus képe: A haarlemi aggok házának előjárói.

© Rembrandt Harmenz van Rijn (1606-1669):
Önarckép tágra nyitott szemmel (a rézkarc megújítója)
sok önarckép
Doktor Tulp anatómiája (a szituációba helyezett csoportkép ekkor tejedt el)
Éjjeli orjárat (nem egyformán látszik mindenki →
→ botrányos volt a maga korában)
Sámson megrakítása
Táj közelpő orharral (a tájkép ekkor már önálló műfaj)

© Jan Vermeer van Delft:
egész életét szinte Delft városában töltötte apjának kocsmájában volt, ahol képeket is árultak → a festő ekkor a kor polgári igényét elégítette ki: sok zsenerkép

Delft-i utca (furcsa képkivágás, érdekes belátás az udvarba, kis kép - de monumentális)

Delft látképe (egyetlen látképe)

Jézus Mária és Márta házában (csak néhány bibliai képe van)

Tejesasszony

Csipkeverő asszony

Koncert

Féltremaradt zeneóra

⋮

} jellegzetes zsánerképek
szoba + ablak + szituáció
a képeknek gyakran van
gellerszerű hangulatotálása

Földrajztudós

Gillgász

Festőművészet

} allegorikus képek

(a 17. század fejtőjéről szól, ódivatú ruhában ábrázolja magát, művészet attribútumai, függöny → színpadszerű)

⊙ Pieter Paul Rubens:

Levél a keresztől

Medici Máriaról készült sorozat (túlreprezentált

Medici Mária neveltetése képek, antik allegóriák)

Megérkezés Lyonba

Apoteózis

Háború és béke (kavargó színek, formák)

⊙ Anthonij van Dyck: Rubens tanítványa, angol udvari festő → angol barokk kibontakozása

tájképfestészet: polgári vonulat (Esaias van de Velde, Aelbert Cuyp, Jacob van Ruisdael, ...) → holland táj, de megjelennek a miltraforduló, komponált, itáliai indíttatású tájképek is + sok vanitas csendélet (~Caravaggio)

Ausztria: udvari, reprezentatív festészet (Jan Kupczky, Mátyóki Adám)

Klasszicizmus

szenimentalizmus →

a helyes stílust keresték, így egyszerre volt jelen az antikizálás, a vernakuláris és a gótika
Angliában az uralkodókhoz kötik a stílusokat
az általános (szinte egyidőben jelentkező) stílusok:
Greek revival, Classic revival, Battle of the styles

Thomas Cole: Az építész álma (a stílusok egy tőről fakadnak)
Szentkirályi Zoltán: az egész korszak romantika lehetne

Johann Fischer von Erlach: romantikus, kínai rajzok
Giambattista Piranesi: antik romokról készült rézkarcsok

angol túrkerent: a történelem a kor értékképzője
az emberhez - a történelemben
először - már nem viszonyul,
önmagáért van

□ Szobrászat: • arisztokratikus reprezentáció
• polgári igényt kielégítő
• modern felfogási expresszivitás

híres mesterek: Antonio Canova, Bertel Thorvaldsen

□ Festészet

jellegetes kép A törött korsó → a korsó szimbolikus utalás, a szakadt ruhák viszont egyértelműek
a rokokó festészetből indul a klasszicista festészet (A hinta) -
valóságos és mitológiai képek → közös bennük az erotika

= Jean Baptiste Siméon Chardin: realiztikus képek

= Jacques-Louis David:

antik { A szabin nők elrablása (giccsparádé)
A Horatiusok esküje (a klasszicizmus nemes vonásai)

repr. { Bonaparte átkel az Alpokon
Napoleon megkoronázza Josephine-t

szikár
klassz. { A meggyilkolt Marat

= François Gerard: Madame Récamier

= Jean-Auguste-Dominique Ingres: román szerű képek

Török fürdő (fürdőző nők mindenféle közegben)

Hómérosz apoteózisa

Osszian álma

téma szerint hol klasszicizál (antik), hol
romantizál (szentimentális)

portréi viszont nagyon realiztikusak és
magas minőségűek

= Francisco José Goya y Lucientes:

Szüret

A napernyő } korai rokokó képek

IV. Károly családja → Velázquez hagyományát folytatta,
Maják az erkélyen → E. Manet mint udvari festő

Felöltözött maja / Ruhátlan maja → a fekvő akt záróköve

Önarcképe 69 éves korából

Szaturusz felfalja gyermekét } kései munkák

Május 3. → kivégzés

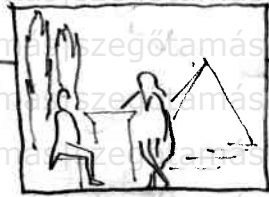
A háború borzalmait rézkarc sorozat → inkább már
romantikus

= William Turner: Claude Lorrain festményeire

emlékterelő tájképek kezdetben, majd egyre "elvárandzólt"
táji képi világ

16. EA.
2007.06.11.

Romantika

3-as órület: a múlt pontos feltárása
„szibvásár”
csak a hangulat kifejezése

Hubert Robert:

- A Grande Galerie romokban (fantáziarajz) → részt vett a Louvre múzeuma alakítási tervében is, de egyből-képzeltében-rommá döntötte

Richard Parkes Romington:

- Velencei látkép → akkoriban nagyon hatott a bizantin művészet

John Wright of Derby:

- A pneumatikai kísérlet → a felrágosodás eszméje romantikus előadásban

Tony Johannot:

- illusztráció Goethe „Werther”-jéhez → az ekkor kifutó regény p. táptalaj

Theodore Géricault:

- A Medúza tutajja
- Római löpöttetés
- A császári lovas testőrség tisztje ~ Napoleon alkál az Alpokon
- Az epsomi derby
- Elmebeteg nő

magyar
ellentmondásos
képek

„barokk” ~ „reneszánsz”

Eugène Delacroix: a romantika legjellemzőbb mestere

- Dante és Vergilius → továbbviszi Rubens dinamikus testábrázolását

- Michelangelo a műtermében

- sok észak-afrikai kép

- A Khiosz szigeti mészárlás → aktuálpolitikai kép

- A szabadság győzelemre viszi a népet

a későbbi munkái kissé sematikusak, akadémikusak

Caspar David Friedrich:

realisztikus és romantikus, de fenséges tájábrázolások nagy mélységekkel

preraffaeliták: főként a trecento és a quattrocento felé fordultak

vallásos esztétizálás

Ruskin és Morris → az építészetben

egyértelmű megoldások, de a festészetben a giccs előképei

† Eduard Burne-Jones: vonaldominancia, középkori modor, alliterálás

† William Holman Hunt:

- A mi angol parkjaink

- Rozs pásztor

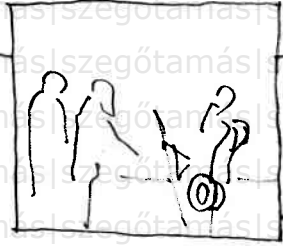
- Claudius és Izabella

† John Everett Millais:

- Ofelia → tömény giccs

- Krisztus szülei házában

Realizmus

↳ Jean-François Millet:

- Pauline Ono

- Kalászszedők → időtlen monumentalitás

- Angelus → S. Dali konklúziója: „egy esernyő és egy varrógép találkozás a boncasztalon”

↳ barbizoni festők (Millet is korájuk kötődött):

Charles François Daubigny, Constant Troyon,
Théodore Rousseau, ...

a plain air festészet az útjára, a holland
tájkép felélesztése

↳ Camille Corot:

- Tivoli, a Villa d'Este kertjei

- Gyöngyösorsós lány

- Emlékezés a Ville-d'Array-ra

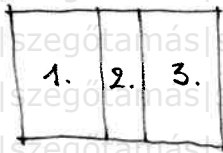
↳ Gustave Courbet:

sok zsáner, portré, tájkép

- Ember pipával → több önarckép is

- Találkozás v. „Jó napot, Courbet úr!”

- Műterem → megosztottságot kellett várnia körében:
- az egész helyi térben
- modell nem a festő előtt
- a festő tájat fest

3 részre osztik
a kép

1. a művészet irányékában élők, egyszerre emberek
2. festő + nő + gyerek → idill
3. Courbet barátai, aki a festményt nézve a művészetre igényt tartanak

korrajz progresszív felfogásban

- Alom → meleg nők az ágyon

- A világ eredete → női nemi tájék zavarba ejtő módon botrányt keltett

↳ Honoré Daumier:

sok kárikatúra, republikánus beállítottságú

- „Barabást akarjuk!” → szándékosan vázlatként fejezte be

- Don Quijote → nagyon absztrakt

Courbet követői iskolát alapítottak:

↳ Edouard Manet:

- Olympia → Tizino: Urbinoi Vénusz képének újáértel-
mezése

régi témák modern megfogalmazásban

↳ Edgar Degas:

- Római holdudasasszony → kissé hasonlít a képkiragásához

- A Bellelli család a fényképéhez

vannak mitológikus képei → bizonytalan megítélésük

a korban megjelenik a film és fénykép, mint a perceptuális ekvivalencia új eszközei → a festészetben elvált lényegét

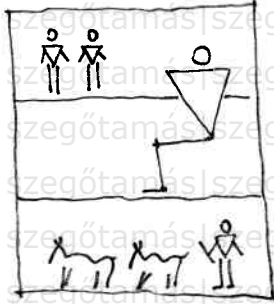
11. EA.

2007.04.23.

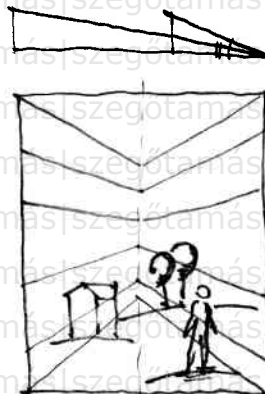
Összefoglalás

őskor

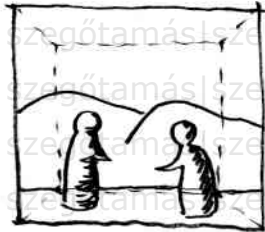
őkori kelet

hellén „perspektiva”

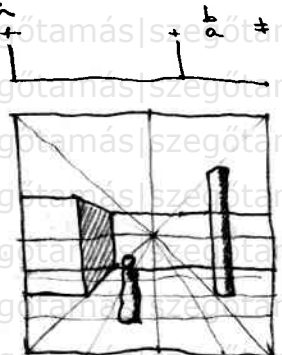
középkor

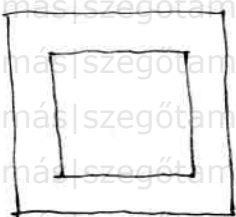
trecento doboztere

németalföldi görkék

centrális perspektiva
(a perceptuális ekvivalencia
fontossága megnö)

fehér alapon fehér

... Jackson Pollock ...